

Když již hodlali jíti, tu k druhům toto jsem řekl:
 ‚Mníte, že jdeme snad domů a do milé otcovské země?
 Nikoli! Jinačí pout' nám nyní určila Kirké:
 sestoupit v Hádovo sídlo a hrozné Persefonie,
 565 thébského Teiresia se v podsvětí po věštbě zeptat.‘
 Takto jsem promluvil k druhům, a těmto se sklíčilo srdce.
 Ihned na místě sedli a lkali a rvali si vlasy,
 avšak docela nic jim neprospěl žalostný nářek.

Zatím co k mořskému břehu a k rychlému korábu svému
 570 kráčíme, truchliví v srdci a hojné roníce slzy,
 odejde také i Kirké a k černé přiváže lodi
 černého berana pevně a spolu i ovečku černou,
 úplně tiše nás minouc.

Kdo mohl by někoho z bohů
 uzřít bez jeho vůle, když sem neb jinam se běře?

ZPĚV XI.

Ale když ke své lodi a k hladině mořské jsme sešli,
 nejdřív jsme na jasnou tůň svůj koráb s pobřeží stáhli,
 potom jsme dávali stěžeň a plachtoví do lodi černé,
 pak jsme si vzali ty ovce a na loď je dali a sami
 5 vešli jsme, truchliví v srdci a proudem roníce slzy.
 Kirké tu pletenců krásných a mluvící bohyně mocná
 za lodí temné přídy nám poslala příznivý vítr,
 průvodce výborného, by lodní nám nadouval plachty.
 Když již nářadí všecko jsme v korábu zřídili pracně,
 10 sedli jsme. Loď hnal vítr a kormidla správce ji řídil.
 Plula tak po celý den, své plachtoví napjato majíc.
 Zapadlo jasné slunce a stíny již halily cesty,
 loď když k hlubokým proudům již připlula Ókeanovým.

V krajině té má kimmerský lid svou zemi a město:
 15 V mlhu a hustý mrak jest ponořen; s nebeské klenby
 přenikdy zářivé slunce naň nehledí paprsky svými,
 ani když od země stoupá a kráčí k hvězdnému nebi,
 ani když s oblohy zpět zas dolů se obrací k zemi,
 nýbrž zhoubná noc jest rozpjata nad lidem bídným.
 20 Tamo jsme připluli s lodí a přistali, pak jsme ty ovce
 vzali a kráčeli dále dle pobřeží Ókeanova,
 až jsme se dostali k místu, jež dřív nám určila Kirké.

Euryloch s Perimédem se chopili obětních zvířat,
 já pak broušený meč jsem vytasil od boku svého,
 25 jím jsem vyhrabal jamku, as na loket na dél a na šíř,

kolem jsem úlitbu lil všem duším zemřelých lidí,
 prvou z mléka a medu, pak druhou z libého vína,
 třetí konečně z vody, v níž ječné jsem přisypal mouky.
 Matné zemřelých hlavy jsem vzýval vše a slíbil,
 30 jakmile v Ithaku přijdu, že jalůvku, nejlepší ze všech,
 sklám jim v domově v oběť a vzácné dary jim spálím,
 nadto pak Teiresiu že za oběť berana zvláště
 úplně černého sklám, jenž v našem vyniká bravu.

Když jsem těmito sliby a modlitbou zástupy mrtvých
 35 poprosil dost, ten brav jsem vzal, pak podřal mu hrdlo.
 Do jamky temná krev hned prýštila – ejhle tu duše
 zesnulých nebožtíků se scházely z temnoty ke mně:
 nevěst a mládenců dav, též starců, zkoušených těžce,
 nevdaných děv, jímž mladistvý bol byl zarmoutil srdce,
 40 přišlo i množství těch, jež ranilo kované kopí,
 padlí to mužové v boji i s oružím zbroceným krví.

Mnoho jich s různých stran kol jamky se počalo sbíhat,
 náramný činíce lomož, a bledá mě jímala hrůza.

Tehdáž soudruhům svým jsem dával rozkaz a výzvu
 45 z ležících na zemi ovcí a tvrdým zabitých kovem
 stáhnout kůže, je spálit a vroucně se pomodlit k bohům,
 k Hádovi velmocnému a k hroznému Persefonei.

Sám však broušený meč jsem vytasil od boku svého,
 seděl jsem u té jamky a matným zesnulým hlavám
 50 bránil jít ke krvi dřív, než Teiresia se optám.

*Rozmluvy Odysseovy s dušemi mrtvých v podsvětí***Elpénór*

Nejdřív přistoupil k nám náš Elpénór, zesnulý soudruh.
 Pod zem širokých cest až dosud pohroben nebyl,
 neboť v Kirčině domě jsme nechali mrtvolu jeho
 bez pláče, bez pohřbu ležet, když jiná nás nutila práce.
 55 Spatřiv jej, zplakal jsem nad ním, a soucit pojal mě v srdci.
 Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:
 „Jakpak přišel jsi sem, můj příteli, v temnotu chmurnou?
 Dříve's tu pěšky než já, jenž s lodí černou jsem připlul!“
 Takto jsem děl, ten zalkal a toto mi v odpověď pravil:
 60 „Zchytralý Odysseé, ty z Láerta vládyko jasný,
 božský neblahý osud mě zmámil a nemírné víno.
 Lehnuv si na střechu domu, jsem ani si nevzpomněl na to,
 abych na schody vkročil a dolů sestoupil po nich,
 nýbrž spadl jsem přímo, hned se střechy: tu se mi rázem
 65 z obratlů vylomil vaz – duch sešel v Hádovo sídlo.
 Nyní tě při milých tvých však prosím, vzdálených doma,
 při tvé choti a otci, jenž pěstil tě, dokud's byl malý,
 při tvém mileném synu, jenž bez tebe doma ti zůstal,
 neboť dobře to vím, až z Hádova odejdeš sídla,
 70 svoji že úpravnou loď zas přizeneš k aiajské výspě,
 tam pak, vládce, tě prosím, si račiž vzpomenout na mne!
 Nechtěj na oné výspě mne bez pláče nechat a pohřbu,
 bera se pryč, sic božský hněv pak stihne tě pro mne,
 nýbrž mě se zbrojí mou dej spáliti, kterou jsem nosil,
 75 potom mi nasypej hrobku tam na břehu zpěněné tůně,
 mužovi nešťastnému, ať o mně i potomci zvědí!
 Přání toto mi vyplň a zatkní mi do hrobu veslo,
 kterým jsem vesloval živ, když ještě jsem s přáteli býval!“
 Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:

* Zpěv XI. v. 51–626.

- 80 ,Všecko to, nešťastný druhu, ti splním a vykonám řádně.
 Takou jsme truchlivou řeč tam navzájem mluvili k sobě,
 se strany jedné já, meč nad krví v pravici drže,
 s druhé přítelův stín, jenž ještě mi vyprávěl mnoho.

Teiresiés

- V tom však přistoupila již mé zemřelé matere duše,
 85 chrabrého Autolyka to rozenka, Antíklesia,
 kterou jsem opouštěl živou, když k posvátné Tróji jsem táhl.
 Spatřiv ji, zplakal jsem nad ní, a soucit pojal mě v srdci,
 ale ni tak jsem nedal jí přec, byť velmi se rmoutě,
 přistoupit ke krvi dřív, než Teiresia se optám.
 90 Potom přistoupil blíž duch thébského Teiresia,
 zlaté nesa si žezlo, mě poznal a toto mi řekl:
 ,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
 copakže, nešťastníče, teď opustiv sluneční světlo,
 přišel jsi sem, bys mrtvolu zřel v těch truchlivých místech?
 95 Teď však se od jamky oddal a meč svůj broušený odvrát',
 abych se napil krve a neklamnou pravdu ti řekl!
 Takto mi děl, já couvnuv vzad meč stříbrnohřebý
 vrazil jsem do pochvy zpět.

Když temné krve se napil,

- tehďáž ujal se slova a pravil neklamný věstec:
 100 ,Hledáš, vládyko slavný, svůj přesladký do vlasti návrat,
 božstvo ti učiní jej však přetěžkým – nemyslímť, že bys
 unikl Poseidónu, jenž na tebe zanevřel v srdci,
 z hněvu, že milého syna's mu nadobro připravil o zrak.
 Přec však byste i tak, byť v útrapách, mohli se vrátit,
 105 jestliže úmysl máš jak svou, tak soudruhů chtivost
 zadržet, jakmile jednou bys koráb úpravný přihnal
 k ostrovu Thrínakii, až unikneš modrému moři.
 Tučných ovcí a krav tam najdete na pastvě stáda
 Hélie, který vše vidí a všecko i na světě slyší.

- 110 Těchto-li bez újmy necháš, jsa pamětliv návratu svého,
 tu' byste v ithackou zem, byť v útrapách, mohli se vrátit,
 pakli je přepadat budeš, tu zvěstuji záhubu tobě,
 lodi i soudruhům tvým, však sám-li bys unikl zhoubě,
 115 pozbudeš všechněch druhů a vrátíš se pozdě a bídně
 na lodi úplně cizí a pohromu nalezneš v domě,
 muže to nadmíru zpupné, již doma ti mrhají jmění,
 za dary chtějíce mít tvou manželku bohyním rovnou.
 Ty však přijdeš domů a zpupné jich násilí ztrestáš.

- Ale až ve svém domě ty zpupníky se světa shladíš,
 120 ať již potajmu lstí, ať veřejně, ostřeným kovem,
 uchop příhodné veslo a potom se na cestu vydej,
 až bys dostal se v kraj, v němž neznají hladiny mořské,
 aniž pokrmu jedí, s nímž solná jsou smíšena zrna.
 Neznají ovšem ti lidé ni lodí červených boků,
 125 neznají vhodných vesel, jež lodím za křídla slouží.
 Znamení docela zřejmé ti naznačím – poznáš je jistě:
 Až totiž pocestný jiný se s tebou na cestě potká,
 jenž by se vyslovil k tobě, že na pleci věječku neseš,
 tehdy to příhodné veslo hned na místě do země zatkni,
 130 vladaři Poseidónu tam krásnou vykonej oběť,
 berana totiž a býka a kance, jenž plodí nám vepře!
 Potom se navrat' domů a svaté slavnostní žertvy
 bohům nesmrtným vzdej, již sídlí na nebi širém,
 po řadě, každému zvlášť, pak daleko hladiny mořské
 135 konečně dočkáš se smrti, však lahodné, která tě zkosí
 slabého blahým stářím, a kolem dokola všude
 šťastný ti bude žít lid – jest neklamná pravda, co pravím.'

- Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
 ,Takový tedy as los jest od bohů samých mi určen,
 140 avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni!
 Zesnulé matere své teď vidím tu před sebou duši:
 sedí tu poblíž krve a nemluví, aniž si troufá

pohledět synovi v oči ni hovor začít se mnou;
pověz tedy mi, vládce, jak pozná, já že jsem tady!'

145 Děť jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Snadné je, co ti teď povím a do tvého srdce ti vložím:
Komu bys svolení dal z těch mrtvol zesnulých tady
přistoupit ke krvi té, ten poví ti neklamnou pravdu,
komu však svolení nedáš, ten nazpátek odejde zase.'

150 Toto mi děť, pak v Hádův dům zas nazpátek kráček
vládyka Teiresiés, když božské soudy mi zjevil.

Matka

Já však seděl tam ještě a čekal jsem. Konečně matka
temné požila krve, a hned pak poznala syna,
načež, hlasitě štkajíc, mi pravila perutná slova:

155 ,Jakpak přišel jsi sem, můj synáčku, v temnotu chmurnou,
ještě jsa živ? – vždyť místa ta zít jest nesnadno živým!
Neboť mohutné řeky a hrozné proudy jsou v cestě,
především Ókean sám, jež není nikterak možno
projít pěšímu chodci, leč má-li kdo úpravny koráb.

160 Cožpak teprve teď sem z Ília přicházíš, bloudě
s korábem dlouhou dobu, a s přáteli? V Ithace's ještě
nebyl a manželku svou až dosud neviděl's v domě?!'

165 Řekla, já na její řeč jsem zase jí odvětil takto:
,Matičko má, sem v Hádův dům jsem nutností veden,
thébského Teiresia se v podsvětí na věštbu zeptat.

Dosud v achajský kraj jsem nevkročil, ani jsem v naši
nevešel zem, než pořád mám strast, jak po světě bloudím,
co jsem s Agamemnonem se do války vypravil slavným
do Tróje bohaté koňmi, bych válčil s národem trójským.

170 Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
jakou měla jsi smrt, jež stihla tě, zármutku plná?
Zdali snad dlouhá nemoc, zda Artemis, střelkyně šípů,

žití tě zbavila vráz, svým libým tě střelivši šípem?

Dej mi i o otci zvěst, též o synu, nechaném doma!
175 Zdalipak dosud mají mou důstojnost, či ji snad jiný
má již muž, snad v návrat můj již nevěří národ?

Konečně řekni mi též mé manželky mysl a vůli,
dosud-li u syna žije a všecko mu bezpečně chrání,
či si ji vzal již jiný, kdo z Achaiů přední je šlechtic?'

180 Děť jsem a velebná máť zas tuto mi odpověď dala:
,Ovšemže manželka tvá, ač trpí velice v srdci,
dosud je ve tvém domě, a v žalosti plyne jí řada
strastných nocí a dní, ana hojné prolévá slzy.

185 Nemá nižádný muž tvou důstojnost – užívá klidně
korunních statků tvůj syn.

Ten při všech hostinách řádných
jídá, jako je slušno, by soudce se účastnil hostin,
neboť všickni ho zvou.

Tvůj otec na venku mešká,
nechodě do města nikdy a nemá za lůžko k spánku
postel, ni pokrývek nemá a žádných koberců lesklých,
190 nýbrž za doby zimní si lehá s čeledí v domě
poblíž ohniště v prach, jen v chatrné roucho jsa oděn.

Když pak nastane léto a jeseň kypící plody,
tenkrátě na všech místech mu po svahu vinného sadu
z listí spadlého s větví jsou na zemi prostřena lůžka,
195 na která, souže se, lehá a zármutek zvyšuje v duši,
po tvém návratu touže, a těžké stáří ho tíží.
Tak jsem zhynula také a došla jsem osudu svého.

Nikoliv Artemis v domě, ta střelkyně bystrého zraku,
žití mi nevezala vráz, svým libým mě střelivši šípem,
200 také žádná nemoc mne nestihla, kterážto nejspíš
žalným ubytím sil nám z údův odnímá život.

Velká však po tobě touha, tvá rozvaha, vládyko jasný,
a tvá laskavá mysl mi sladké odňaly žití.'

Řekla, a já jsem chtěl, v své mysli to uváživ dobře,
 205 duši své milé matky, již umřelé, v náručí pojmout.
 Třikrát jsem vyrazil vpřed, pln chtivosti v náručí ji pojmout,
 třikrát jak sen neb stín zas vymkla se z objetí mého
 matka, a trpký bol v mém duchu se po každé vzbudil.

Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:
 210 „Pročpak mi unikáš, matko, když toužím tě v náručí pojmout,
 bychom i v Hádově sídle se poj mouce v objetí milé,
 obadva kvílením bolným se nalkat dosyta mohli?“

Či to snad nějaký přízrak mi velebná Persefoneia
 poslala sem, bych ještě i víc měl stesku a nářku?“
 215 Děť jsem, a velebná máť zas tuto mi odpověď dala:

„Ach, můj milený synu, ty nejvíc ubohý z mužů,
 nikterak Diova dcera tě nemámí, Persefoneia!
 Taký je člověka los, jak jednou se světa sejde,
 neboť není už svazů, jež drží maso a kosti,
 220 poněvadž planoucí oheň je silou mohutnou stráví,
 jakmile jednou duch jest z bílých odloučen kostí.
 Avšak duch se jak sen jen mihotá, odletěv z těla.“

Rychle však usiluj jít zas na světlo, to však si všechno
 pamatuj, abys i pak své choti to povědět mohl!“

225 Takou jsme navzájem řeč tam mluvili.

Slavné ženy starověku

Ejhle, tu přišly
 ženy, jež Persefoneia mi poslala, velebná božka,
 které bývaly kdys buď dcery neb manželky knížat.
 Všecky kol temné krve se najednou hromadně sešly,
 já však přemýšlet počal, jak zvlášť bych každé se optal.
 230 Konečně myšlenka tato se zdála mi nejlepší ze všech:
 abych břitký meč, jenž u statné kyčle mi visel,

vytase, nedal jim všem z té temné krve se napít.
 Ony se každá zvlášť pak blížily, každá mi zvlášť
 líčila vlastní svůj původ, a já se jich vyptával všechněch.

235 Tehdy jsem vysokorodou z nich nejdřív uviděl Týru.
 Řekla, že Salmóneus král byl jejím bezvadným otcem,
 Krétheus pak, Aiolův syn, jak pravila, mužem jí býval.

Enípeus, božský proud, kdys vroucí v ní probudil lásku,
 nejhezčí ze všech řek, jež proudí na půdě zemské.

240 Dívka pak chodila často, kde luzný Enípeus tekł.
 Bůh, jenž objímá zemi, vzav na sebe podobu jeho,
 Zemětrās, objal ji v lásce, kde vírná ústila řeka.

Vzdula se nad nimi vlna, kol dokola, podobná hoře,
 ve velký oblouk se pnouc, jenž ukryl boha i ženu.

245 Pás jí panenský rozpjal a v spánek pohřížil dívku.

Avšak jakmile bůh již dokončil milostné dílo,
 pravici vřele jí stiskl a tato k ní promluvil slova:
 „Z lásky se mé, ó dívčino, těš! Již průběhem roku
 slavné porodíš dítky, vždyť nebývá nadarmo bohů
 250 milostný styk, však pěstuj a živ své rozence s láskou!“

Teď již domů se vrať, buď zticha a jméno mé zataj!
 Ty však slyšet je smíš: jsem Zemětrās Poseidáón.“
 Řekl a vrhl se v tůň, jež velice zvlněna byla.

Týró stala se matkou a Pelia s Néléem počla,
 255 které pak veliký Zeus měl za své statečné sluhy.
 V prostranném Iaólku z nich jeden sídlo si zvolil,
 Peliés bohatý bravem, a Néléus v písčném Pylu.

Kréthéu královna žen pak zrodila ostatní syny:
 byli to Aisón a Ferés a jezdecký Amytháón.

260 Viděl jsem *Antiopu*, jež Ásópem zplozena byla,
 která se chlubila počtou, že v náručí Diově byla,
 dva pak mu zrodila syny, již Amfión sluli a Zéthos.
 Thébám o sedmi branách byl od nich položen prvních
 základ a stavěny hradby, vždyť bez hradeb nebylo možno
 265 bydlet v prostranné Thébě, ač silní to rekové byli.

Těž jsem *Alkménu* zřel, jež bývala Amfitryóna vládky choť, z níž hrdina lví byl Héráklés zrozen, srdnatý rek, když velký ji Zeus byl v náručí pojal.

270 Viděl jsem *Megaru* též, jíž chrabrá Kreión dal život, kterou syn Amfitryónův měl za ženu, nezmorně silný.

Sličnou též *Epikastu*, z níž Oidipús vzešel, jsem spatřil, která strašlivý čin kdys spáchala z nevědomosti: vzalať si za choť syna.

Ten zabiv vlastního otce, za choť ji vzal, však bozi ten čin hned roznesli v lidstvu.

275 Oidipús v rozmilé Thébě, ač veliké útrapy snášel, Kadmovcům vladařil dále dle zhoubné úrady bohů.

Máť však sestoupla k Hádu, jenž silný je dozorce brány, z vysoka na stropní rámeček si připjavši z provazu smyčku, v záchvatu hrozného žalu – a jemu jen zůstalo přišťe
280 útrap mnoho a mnoho, jež matčina přináší kletba.

Zřel jsem i *Chlórídu* krásnou, již mocný vládky Néleus pro krásu za choť si vzal, když bez počtu darů dal za ni, ze všech nejmladší dceru, již Íasův Amfión zplodil, vladař nad Orchomenem, kdys mocným minyjským městem.

285 Ona pak nad Pylem vládla a slavné mu zrodila dítky: Chromios, Nestór to byli a hrdý Periklymenos.

Statnou též zrodila Péru, všem lidem to hotový zázrak. Každý ji v okolí muž chtěl za ženu – Néleus ji nechtěl nikomu dát než tomu, kdo silnému Ífiklu stádo
290 lesklé, širokých čel, zas vezme a z Fylaky nazpět přiřzene – těžký to čin.

Jen věštec bezvadný slíbil odehnat skot, však božský los jej zadržel krutý: pouta to nad míru tuhá a venkovští pastýři skotu.

295 Když pak pořadím dnové a měsíce ke konci spěli opětným oběhem roku a tytéž doby zas přišly,

silný Ífiklos jej zas propustil, když mu byl zjevil veškeren božský soud – tak Diova dála se vůle.

Také *Lédu* jsem spatřil, již Tyndareus za ženu pojal, z ní pak se jejímu muži dva synové zrodili statní,
300 Kastór krotitel koní a Pollux, zápasník pěstní.

Dárkyně plodů, země, je skrývá oba dva živé, neboť takovou čest též pod zemí od Dia mají, jeden že živi jsou den, však druhý opět jsou mrtvi, pospolu – božskou ctí jsou bohům nesmrtným rovni.

305 Zřel jsem též *Ífimedeu*, kdys manželku Alóeovu, která se chlubívala, že Poseidón v lásce ji objal, z něhož měla dva syny, však oba dva krátkého věku, Óta to rovného bohům a slavného Efialta.

310 Nebylo větších obrů, již ze žírné vyrostli země, nebylo krásnějších lidí krom slavného Óríóna. Neboť, ač devítiletí, přec devět už měřili loket, na šíř, však výškou těl již dorostli devíti sáhů. Ti však si troufali hrozit i nesmrtným olympským bohům, oni že válečný ryk jim roznítí, divoký vřavou:

315 Na Olymp postavit Ossu a na Ossu vyvalit chtěli Pélion chvějící listím, by nebe jim dostupno bylo.

Byli by provedli všecko – jen dospět jinošství míry, Apollón však, syn Diův a Látóny kadeří krásných, oba je sklál, než první vous jim na líci ještě
320 vzrostl a mladistvá skrání jim zahoustla pučícím chmýřím.

Prokridu zřel jsem i *Faidru* a spanilou *Ariadnu*, Mínoa, zhoubného vládce to rozenku, kteroužto Théseus k pahorku posvátných Athén si přiváděl s otrova Kréty. Nic však neužil jí, vždyť dříve ji Artemis sklála
325 na Díi oblité mořem, když Bakchos jí pověděl o ní.

Klymenu zřel jsem a *Mairu* a ohavnou *Erifýlu*, která za svého muže, tak milého, přijala zlato.

Agamemnón, Achilleus, Aiás

Všech bych nemohl vyčíst ni zevrubně povědět jména –
kolika tehdáž reků jsem dcery a manželky spatřil.

330 Dříve by božská noc nám uběhla. Čas je už k spánku,
ať bych šel k průvodcům v lodi, neb ať bych při vás tu zůstal.
Avšak bohům i vám má výprava na péči bude.“

Pravil, i umkli všichni, a úplné nastalo ticho
v králově komnatě stinné, a divné je pojalo kouzlo.

335 Áréta bělostných loktů tu první počala mluvit:

„Jakým tento zde muž vám připadá, faiéčtí plavci,
velkostí těla i krásou a uvnitř rozvážnou myslí?

Hostem sice je mým, však pocty je účasten každý.

Pročež nekvejte tak jej vypravit, nešetřte darů,

340 jichž tak potřeбен jest, vždyť každý zajisté z knížat
hojný majetek má v svém paláci po vůli boží!“

Po chvíli hrdinský kmet k nim promluvil, Echenéos,
který byl věkem starší než každý z Faiéků druhých:

„Zajisté, přátelé milí, teď mluvila královna moudrá,

345 jak je i mínění naše i úmysl. Učiňte takto!

Tuhle však vládyka sám ať rozhodne slovem i skutkem!“

Na to pak Alkinoos mu odvětil těmito slovy:

„Ovšem, všecko se staň, jak pravila, jakože vskutku
já jsem doposud živ, všem plavcům Faiékům vládna.

350 Host ať se odhodlá k tomu, ač dychtí domů se vrátit,
přec jen ještě tu být až do zítřka, co bych mu dary
obstarał úplně všecky – než výprava starostí bude
občanů všech, však nejvíc mou, jenž v domě jsem pánem.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:

355 „Vladaři velikomocný a nad lidi veškery slavný,
kdybyste přáli si toho, bych celý rok se tu zdržel,
avšak mi chystali odjezd a skvostné mi dávali dary,
raděj i to bych volil, vždyť mnohem lépe by bylo,

kdybych s plnější rukou se do milé otčiny vrátil.

360 Tím jen vážnosti více a přízně bych věru si zjednal
u všech, kteří mě uzří, až v ithackou zemi se vrátím.“

Na to zas Alkinoos mu odvětil těmito slovy:

„Nemůžem, Odyssee, se domnívat, na tebe zřice,
že bys darmotlach byl, muž prohnáný, jakých je nazbyt

365 černou živeno zemí, a světem plno jich chodí,
snujíce lživé řeči, z nichž nemožno poznati pravdu.

Ty máš i půvab mluvy i rozum nadmíru bystrý.

Tak jak nějaký pěvec jsi příhody mistrně líčil:
veškerých Achaiů strasti a vlastní útrapy žalné.

370 Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
spatřil-li's některé druhy tam v podsvětí, podobné bohům,
kteří s tebou šli k Tróji a došli tam osudu svého.

Dlouhá nyní je noc, jest bez konce – doposud není
na spaní v ložnici čas – jen vypravuj divné ty věci!

375 Ano, až do samé Zory bych vydržel, kdyby ses jenom
odhodlal útrapy své nám vyprávět v komnatě tady.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:

„Vladaři velikomocný a nad lidi veškery slavný,
čas jest k dlouhým řečem, však čas jest také již k spánku.

380 Kdybys však ještě i dál chtěl poslouchat, nechci se vzpírat,
jiné, nežli jsou tyto, ti vyprávět žalnější ještě
útrapy soudruhů svých, již později se světa sešli,
kteří z trójské vřavy, tak žalostné, unikli sice,
původem manželky své však při svém návratu zašli.

Agamemnón

385 Ale když útlých těch žen již veškeré zesnulé duše
na povel Persefoneie se rozešly na různé strany,
tehdáž přistoupil k nám duch vévody Agamemnona,
pohroužen v žal – s ním družina těch, již v průvodu jeho

v paláci Aigisthově kdys zabiti osudu došli.
 390 Ihned poznal mě rek, jak temné krve se napil.
 Propukl v hlasitý vzlykot a hojně proléval slzy,
 vztahuje za mnou ruce a dychtě mě v náručí pojmout.
 Avšak neměl už sil, těch pevných, křepkosti oné,
 jaké, ovšem dříve, mu ve svižných bývaly údech.
 395 Spatřiv jej, zplakal jsem nad ním, a soucit pojal mě v srdci.
 Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:
 ‚Přeslavný Átreův synu, ty vladaři Agamemnone,
 jakou měl jsi to smrt, jež stihla tě, zármutku plná?
 Zdali bůh Poseidáón tě na tvých zahubil lodích,
 400 vzbudiv zuřivé větry a jejich vichřice zhoubné?
 Zdali tě nepřátel dav snad zničil na pevné zemi,
 když jsi jim odháněl krávy a ovcí úhledná stáda,
 nebo když o jejich město a o ženy jejich jsi válčil?‘
 Dělal jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
 405 ‚Zchytralý Odyssée, ty z Láerta vládyko jasný,
 ani bůh Poseidáón mne na mých nezhubil lodích,
 vzbudiv zuřivé větry a jejich vichřice zhoubné,
 ani dav nepřátelský mne nezničil na pevné zemi.
 Zato mi zhoubu a smrt zlý Aigisthos nastrojil v domě.
 410 Zabil mě s manželkou kletou, když dříve mě do domu pozval,
 při hodech, jako když býk jest nad svým zabíjen žlabem.
 Tak jsem přebídnou smrtí byl sklán – kol přátelé drazí
 napořád vraždění byli jak vepřové bělostných zubů
 u muže zámožného, jenž velikým majetkem vládne,
 415 klání jsou k svatbě neb k hodům neb k nějaké hostině skvělé.
 Tys přec zajisté byl již přečasto při vraždě mužů,
 ať již v souboji někdy, či v zuřivé válečné seči –
 kdybys však tohle byl spatřil, tu v duši bys žalostně zalkal,
 jak jsme tam u měsidla a u stolů plných jídla
 420 leželi v hodovní síni, a podlaha od krve vřela.
 Nejžalnější hlas jsem zaslechl od Priamovny,
 Kassandry, kterou lstná tam zabila Klytaiméstra,
 kleslou přes tělo mé – já k obraně zvedaje ruce,

spustil jsem k zemi je zpět, byv proboden.
 Nestyda ta se
 425 odvrátí, nechtíc ani, ač měl jsem už do Hádu jíti,
 rukama zavřít mi ústa a naposled zatlačit oči.
 Pročež hroznějších tvorů ni drzejších nad ženu není,
 která takové činy by ovšem smýšlela v duši,
 jakož byla to ona, jež mrzký ten smyslila skutek,
 430 zabivši manžela z mládí! – –
 Vždyť já jsem vždycky si myslil,
 že k svým vlastním dítkám i k čeledi domů se vrátím
 k radosti všem – však žena, všech krutostí nad jiné znalá,
 pohanu zjednala sobě, i pro všechny budoucí časy
 útlým ženštinám všem – též takové, která je čestná.‘
 435 Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
 ‚Aj! Toť pochyby není, že na rod váš zanevřel hrozně
 Kronovec vidoucí v dálku skrz lestné úklady ženské,
 od dávných dob: z nás mnozí jsme hynuli – Heleně kvůli,
 tobě pak Klytaiméstra, kdy pryč byl’s, chystala úklad.‘
 440 Dělal jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
 ‚Proto se chraň – byť manželce své – být přespříliš oddán!
 Každé myšlenky své jí nesvěřuj, jež ti je známa,
 nýbrž jedno jí zjev, však druhé skryto si podrž!
 Ty ovšem vraždy se neboj, můj příteli – od choti aspoň,
 445 poněvadž Íkariovna je nadmíru rozumná žena,
 moudrá Pénélopeia, a dobré má myšlenky v srdci.
 Mladou ještě tvou choť té doby jsme nechali v domě,
 když jsme se do války brali, a chlapečka u prsou měla,
 malého – ovšem už nyní as zasedá ve sboru mužů,
 450 šťastný – vždyť milý otec, až vrátí se domů, ho spatří,
 k otci se milý syn zas přitulí, jak to je slušno.
 Mně však zmařila choť, bych zrakem se nemohl více
 pokochat v milém synu, mne samého zabivši dříve.
 Jinou ti věc však povím, ty na mysli přemýšlej o ní!
 455 Potajmu, nikoli zjevně, k své milé otcovské zemi
 loď svou řídití hled’, vždyť ženám věřiti nelze!

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
víte-li o mém synu, že někde je naživě dosud,
zdali snad v Orchomenu či v písečném Pylu je někde,
460 nebo snad v širé Spartě se zdržuje u Meneláa:
jistěže Orestés slavný mi nezhybnul na zemi ještě!
Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,Pročpak to, Átreův synu, chceš věděti? Nevím přec ani,
zdali je mrtev či živ – jest nehezké do větru mluvit.'
465 Takou jsme smutnou řeč tam navzájem mluvili k sobě,
stojíce, truchliví v srdci a hojné roníce slzy.

Achilleus

V tom však přistoupil ke mně duch Achilla Péléovce,
přišel Patroklos také a hrdinský Antilochos,
Aiás, bojovný rek, jenž postavou těla i krásou
470 nejlepší z Danaů byl krom hrdiny Péléovce.
Achilla rychlého v běhu mě ihned poznala duše,
načež hlasitě štkajíc, mi pravila perutná slova:
,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládýko jasný,
odvážný, jaký to ještě si vymyslíš smělejší skutek!?
475 Jakpak sis troufati moh' jít do Hádu, ve kterém bydlí
mrtví zbavení smyslů – jen obrazy zesnulých lidí?'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,Achille Péléovče, ty z Achaiů nejstatnější,
za věštbou Teiresiovou sem přicházím, zda by mi radu
480 nějakou dal, jak v ithackou vlast bych skalnatou přišel.
Dosud v achajský kraj jsem nepřišel, ani jsem v naši
nevkročil zem, než pořád mám strast.

Však nad tebe, reku,
nebyl šťastnější dříve, ni později, nižádný člověk:
neboť dokud's byl živ, jak boha jsme všichni tě ctili,

485 ted', když v podsvětí dlíš, zas velkým jsi vladařem mrtvých,
proto se nijak nermuť, že zemřel's, Achille slavný!'

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Prosím tě, vládýko slavý, jen smrti mi velebit nechtěj!
Oráčem být bych raděj si přál, chtěl jinému sloužit,
490 mužovi nebohatému, jenž mnoho by majetku neměl,
nežli tu v Hádově sídle být všechněch zesnulých vládcem.
Ted' však pravdivou zprávu mi o statném synu mém pověz,
také-li do války přišel, by vynikal v boji, či nešel,
pověz, zdali co víš též o mém hrdinském otci,
495 dosud-li královská pocta mu náleží u Myrmidonů
četných, či v Helladě širé a ve Fthii ctíti ho nechťi,
protože velké stáří mu poutá ruce a nohy.

Kdybych mu já tak pomoci moh' tam pod září slunce,
takový, jaký jsem byl kdys v širé krajině trójské,
500 když jsem nejlepší z všech tam pobíjel, Argeiů bráně!
Kdybych, taký jsa muž, v dům otcův jen nakrátko vkročil
tu by as leckdo mé síly a nezdolných rukou se zděsil,
kdo mu tam násilí činí a královskou hodnost mu bere!!'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
505 ,O tvém hrdinském otci jsem bohužel do této chvíle
žádné neslyšel zprávy, však o tvém mileném synu
zcela ti pravdivou zvěst ted' povím, jakož mi velíš.
Vždyť já zajisté sám jej k Achaiům holení krásných
na duté souměrné lodi jsem přivezl s ostrova Skýru.
510 Kdykoli před městem Trójou jsme společné porady měli,
mluvil po každé první a nikdy se nemýlil v radě,
lepší jen já jsem býval a Nestór podobný bohům.
Když pak na pláni trójské jsme opět válčili zbraní,
nikdy se nezdržel v řadách ni uprostřed zástupu mužů,
515 nýbrž vybíhal vpřed, svou silou za nikým nejsa,
mnohé muže tam sklál, když hrozná zuřila bitva.

Všech bych nemohl vyčíst ni zevrubně povědět jména
nepřátel, které tam sklál, když národa Danaů bránil.
Jen jak Télefův syn byl poražen od něho kopím,
520 hrdinský Eurypylos a četní druzí kol něho,
Két'ané, pobiti jsou v tom zápase pro dary ženské.
Po slavném Memnonu já jsem hezčího neviděl muže!

Když pak do koně vjíít, ježž Epeiios zrobil, jsme chtěli,
z Argeiů šlechtici přední, a mně bylo svěřeno všecko,
525 abych pevnou tu skrýš dřív otevřel, pak ji však zavřel,
tehďáž ostatním všem, kdož vůdcové byli a vládci,
s tváří splývaly slzy a každému chvěly se údy,
jeho však vůbec nikdy jsem neviděl na vlastní oči,
že by kdy krásnou tvář měl pobledlou, že by byl s tváří
530 jedinou setřel slzu, však žádal mne, snažně mne prose,
aby směl vyjít z koně, a držadla meče a kopí
těžkého kovem se chápal a zamýšlel Trójanům zhoubu.

Když pak jsme Priamův hrad již konečně zbořili strmý,
podíl a vzácný dar k své lodi si odnášel z války,
535 úrazu prost, vždyť břitký hrot jej neranil nikdy,
zdáli, ni nablízku meč, jak lidem často se stává
ve vřavě litého boje – bůh Arés zuřivá slepě.‘

Když jsem toto mu děl, duch hrdiny rychlého v běhu
po louce asfodelové se ubíral kročejem dlouhým,
540 radosti pln, když syn byl nazván ode mne slavným.

Aiás, syn Telamónův

Ostatní duše tam stály a čekaly, truchlivé v srdci,
zesnulých nebožtíkův, a po svých ptaly se milých.

Ze všech jediný duch stál samoten, ode mne stranou,
Aiás, syn Telamónův, jsa rozhněván z vítězství mého,
545 jehož dobyl jsem nad ním, když měli jsme u lodí rozpor,

o výzbroj Achilleovu, již určila v odměnu matka.
Od trójských synů ten spor byl rozhodnut s Palladou božskou.

Kéž bych nebyl se já stal vítězem za takou cenu!
Neboť pro tuto zbroj nám zem tam přikryla hlavu
550 Aianta, který krásou a hrdinstvím nejlepší vždycky
ze všech Danaů byl, krom hrdiny Péléovce.

Tehdy jsem oslovil reka a mluvil líbeznou řečí:
,Aiante Telamónův, ty nikterak odložit nechceš,
ani jsa mrtev, svůj hněv, jímž pro zbroj zahořel's na mne,
555 kletou? – toť bohové byli, již dali ji Argeiům k zkáze.
Ty's totiž, mocný jich štít, jim zahynul, pro tebe každý
z Achaiů po všečen čas byl zarmoucen, nejinak nežli
pro hlavu Péléovce – a jiný nikdo tím nebyl
vinen než Zeus, jenž veškeren voj vzal v nenávisť hroznou
560 Danaů kopiníkův a připravil zhoubu i tobě.
Proto již, vládyko, pojď, bys hovor a sdělení moje
slyšel. – Ó ukroť svou zášť, ó ukroť mužné své srdce!‘

Toto jsem děl – rek neřekl nic – však k ostatním duším
zesnulých nebožtíků se ubíral v temnotu nazpět.
565 Snad by byl promluvil přec, byť rozhněván, nebo já k němu,
avšak vlastní můj duch již toužil v milených prsou
zesnulých nebožtíků i ostatní spatřiti duše.

Mínós

Vtom jsem Mínóa zhlédl, jenž Diův je rozenec slavný,
kterak zlaté má žezlo a soudí mrtvolu, sedě.
570 Ty pak při vládci jsouce, a stojíce, sedíce vůkol,
v Hádu tam s širokou branou se po svých tázaly právech.

Órión

Potom jsem obrovského tam uviděl Órióna,
po louce asfodelové jak shání zvířata ona,
která zabil kdys sám, když živ byl, po horách pustých,
575 v rukou kovový kyj, jenž býval nezlomitelný.

Muka Tityova, Tantalova a Sisyfova

Také jsem Titya zřel, jenž syn jest přeslavné Země,
kterak na zemi ležel a devět pokrýval lánů.
Stojíce s obou stran dvě supů mu šířalo játra,
z nitra je bránice rvouce, a rukama nemoh' jich zahnat.
580 Byl' on Diovu choť kdys zneuctil, vznešenou Létu,
právě když do Pýthy šla skrz Panopeus ku plesům vhodný.

Také jsem Tantara zřel, jak kruté útrapy snáší:
stál tam v jezerní tůni, jež šplíchala jemu až k bradě.
Vidět bylo, jak žíznil, a přece se nemohl napít:
585 kdykoli starý ten muž chtěl sehnout se k vodě a píti,
po každé stáhla se nazpět a zmizela, kolem pak nohou
tmavá se zjevila půda, a bůh ji zas vysušil vždycky.
Stromoví s vysokým listím mu sklánělo ovoce k hlavě,
marhany, hruškové kmeny a jabloně s ovocem skvostným,
590 smokvoně sladkých plodů a olivy rostoucí bujně.
Když však pozvedl ruce, by ovoce toho se chopil,
vždycky je vyšvihl vítr a k stinným je oblakům zvedl.

Také jsem Sisyfa zřel, jak kruté útrapy snáší,
obrovskou balvanu tíž tam rukama dovrchu vale.
595 Opřen jsa oň, vším napětím sil jak rukou, tak nohou,
kámen strkal vzhůru, však když jej už překulit hodlal
přes onen vrch, vtom po každé tíž jej zvrátila velká,
rázem se v rovinu zpět zas kutálel drzý ten kámen.

Znova tu ze všech sil jej do výše strkal a s údů
600 proudem tekł mu pot, mrak prachu mu od hlavy stoupal.

Héráklés

Po něm spatřil jsem tam též silného Hérákléa,
přízrak – Héráklés sám jest ve sboru nesmrtných bohů,
v rozkoších, jeho pak choť jest Hébé půvabných kůtků,
zplozená velkým Diem a Hérou v opáncích zlatých.
605 Lidí zesnulých šust zněl kolkolem, jako když ptáci
na všechny strany se plaší – on temné podoben noci,
holý v levici luk, šíp na struně namířen maje,
zíral hrozivě kol, jak šíp by již vystřelit hodlal.
Strašný závěsní pás měl viseti okolo hrudi.
610 Zlatem skvěl se ten řemen, a divná jej zdobila díla:
medvědi, diví kanci a lvové ohnivých zraků,
kruté seče a bitvy a rubání mužů a vraždy.
Kdokoli takový pás svým umělým zhotovil duchem,
marně by podobný jiný se snažil zhotovit přístě.
615 Ihned poznal mě rek, jak pohlédl pozorně na mne,
načež, hlasitě štkaje, mi pravil perutná slova:
,Zchytralý Odyssée, ty z Láerta vládyko jasný,
ubohý! Ty tedy též kys osud si neblahý vlečeš,
jaký jsem vlekl si já, když žil jsem pod září slunce!
620 Kronovec Zeus byl roditel můj, však přesto jsem musil
snášet bez konce žalu, vždyť muži jsem poroben býval
o mnoho špatnějšímu, jenž těžké mi ukládal práce.
Také pro psa mi sem jít poručil, neboť si jiné
nemohl vymyslet práce, jež nad tuto byla by těžší.
625 Já však jej odvěkl přece a vyvedl z Hádovy říše,
neboť mě provázel Hermés i Pallas jiskrných zraků.
Toto mi děl, pak v Hádův dům zas nazpátek krácel.

*Návrat. Pohřeb Elpénorův**

Já však pořád i pak stál na místě, přijde-li ještě
některý z oněch reků, již před časy se světa sešli.

630 Snad bych po přání svém byl spatřil hrdiny dávné,
Thésea, Peirithoa, již bohů jsou přeslavné plémě,
dřív však zástupy mrtvých se počaly bez počtu sbíhat,
náramný činíce lomoz, a bledá mě jímala hrůza,
že by snad Gorgóny hlavu, té nestvůry hrůzostrašné,
635 velebná Persefoneia mi poslat z podsvětí mohla.
Z příčiny té k své lodi jsem šel, bych pobídl druhy
vstoupit na rychlý koráb a odvázat od břehu lana.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli.

Po proudu Ókeanově mi koráb pudila vlna
640 nejdřív údery vesel, pak libý nesl jej větřík.

* Zpěv XI. v. 627–640, zpěv XII. v. 1–15.

ZPĚV XII.

Ale když vyjela loď již z proudův Ókeanových,
mořem jsme širokých cest zas mořskými vlnami přišli
nazpět k aiajské výspě, kde s jitem se rodící Zora
má své sídlo a tance, a kde jsou i východy slunce.
5 Tamo jsme přistali s lodí a vyjeli na písek březní,
načež na mořský břeh též sami jsme z korábu vyšli.

Tam jsme se oddali spánku a jasné jsme dočkali Zory.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tenkrát soudruhy své jsem do domu Kirčina poslal,
10 přinést nám Elpénora, již mrtvého, neboť tam umřel.

Rychle jsme štípali dříví, kde břeh čněl nejvyš, a pohřeb
strojili, truchliví v srdci a hojné roníce slzy.

Když pak vzplálo už tělo a na těle oruží všecko,
pak jsme mu zřídili hrobku a na tuto vyzdvihše kámen,
15 na samém vrcholku jejím jsme příhodné zabodli veslo.

Rady Kirčiny

Toto jsme konali všecko – a ovšem neušlo Kirce,
že jsme už nazpět z Hádu. I přišla tam v ústrojí zdobném
zakrátko. Zároveň s ní nám přinesly služebné ženy
chleba i hojné maso a rudé jiskrné víno.

20 Potom do středu vstoupila a pravila bohyně jasná:
,Smělci, vždyť zaživa ještě jste vstoupili v Hádovo sídlo –